

Skogsfrälst av en slump, nu skriver han skogsbibel... s 10

Fossilfria skogsmaskiner 2030 – realistiskt?... s 24

"Otroliga resultat" – kalk gör poppeln ännu snabbare... s 39

Föreningen Skogen hade i oktober **9046** medlemmar. Det är fler än på mycket länge, åtminstone 18 år.

SKOGEN

#11

2018 • Pris: 79 kr
Den oberoende skogstidningen

Kofot

Johan ringbarkar på sitt eget sätt
s 30

PERSONALBRIST: "DET HANDLAR OM BRANSCHENS ÖVERLEVNAD"

"Många är medvetna om bristen på maskinförare, men det är få som pratar om skogsvården."

"Vi är i ett läge när våra uppdragsgivare måste vara med och betala mer för att få kompetent personal. Rättare sagt – för att få någon personal över huvud taget."

"Från att ha haft personal med 20 års erfarenhet kommer vi nu att arbeta med personal som aldrig sett skog. Det kan inte bli samma kvalitet och det skapar stress."

TEMA / ENTREPRENÖRERNA

”Det handlar om BRANSCHENS ÖVERLEVNAD”

PERSONALBRIST Det har aldrig varit värre, säger skogsvårds-
entreprenören Ivo Krsek. Säsongsarbetarna väljer bort Sverige och
planteringsröret. Flera företagare vet inte om de orkar fortsätta.

Text: **KARIN LEPIKKO**

Svenskar vill inte plantera och röja skog. Så har det varit i många år. Räddningen för skogsvårdsföretagen har varit säsongsarbetare från andra länder. Under de senaste åren har personalen främst kommit från Östeuropa. Men i takt med att löner och arbetsvillkor förbättras på annat håll väljs det tunga skogsjobbet i Sverige bort. I somras blev läget krisartat.

DET ÄR FLERA SAKER SOM SPELAR IN, uppger företagen som SKOGEN pratat med. Länder som Tjeckien, Slovakien, Polen och de baltiska länderna har fått högre levnadsstandard. Samtidigt höjs inkomstskatten på tillfälligt arbete i Sverige från 20 till 25 procent och kronkursen gör att man får mycket mindre pengar med sig hem.

Dessutom krävs allt hårdare arbete för att nå upp till ackordslön och den svenska, kollektivavtalade grundlönen står sig inte längre i internationell konkurrens.

SKOGEN har pratat med flera skogsskötsel företag som utmärkt sig genom satsningar på att rekrytera och behålla personal. Nu är de trötta, mycket trötta.

Tidigare fungerade det bra att rekrytera personal från Central- och Östeuropa som återkom år efter år, men så är det inte längre för Alfa skogsservice som är verksamt i såväl norra som södra Sverige. Tidigare medarbetare säger att de svenska lönerna inte längre väger upp det mycket hårda arbetet och den långa frånvaron från familjen.

Företagets ägare Ivo Krsek berättar om hur ständig upplärning av personal utan skoglig erfarenhet blivit en ny vardag.

– Och efter två veckor upptäcker de att arbetet är för tufft och slutar. Så får man börja om igen, säger han.

BRISTEN PÅ KOMPETENT PERSONAL tär på hela organisationen.

– Vi är i ett ekorrhjul och pratar om det här varje dag. Mina arbetsledare och tjänstemän är jättetrötta. De vill kunna leverera kvalitet och fokusera på våra kunder och våra uppdrag, men kompetensbrist och personal som bara stannar ett par veckor skapar en dålig arbetsmiljö och ger ingen framtidstro, säger han.

FAKTA / LÖNER

- 2017 var minimilöner för planterare enligt kollektivavtalet 112,31 till 124,11 kr/tim beroende på erfarenhet. Det motsvarar 19 542 till 21 595 kr/mån brutto.
- Snittlönen för planterare med ev påslag var 152,45 kr/tim eller 26 526 kr/mån.
- Ackordslöner förekommer ofta, men regleras inte i kollektivavtalet. Källa: Gröna arbetsgivare

➔ Lönerna väger inte längre upp det hårda arbetet och den långa tid man är från familjen, tycker många från till exempel Polen som tidigare kom hit varje år. När SKOGEN träffade Wieslaw Czarnecki (bilden) 2015 hade han jobbat ett tiotal somrar i Sverige. Han hade jobbat med skog hemma i Polen i många år, men pengarna i Sverige lockade. Foto: Mattias Westerberg/SKOGENbild

"MÅNGA ÄR MEDVETNA OM BRISTEN PÅ MASKINFÖRARE, DOCK ÄR DET FÅ SOM PRATAR OM SKOGSVÅRDEN."

IVO KRSEK

Ivo Krsek tycker att det finns ett glapp mellan verkligheten ute i skogen och beställare som skogsbolag.

– Jag har gått på konferenser och möten där man pratar om hur statusen för skogsbranschen ska höjas. Många är medvetna om bristen på maskinförare, dock är det få som pratar om skogsvården.

Plantering är ett jättetufft jobb. Det krävs mycket god fysik. Att sätta 2 500 till 3 000 plantor på en dag är som att springa ett Vasalopp, enligt Ivo Krsek.

– Och det förväntas våra medarbetare göra cirka hundra gånger under sommarsäsongen. Det är inte hållbart i längden.

NUVARANDE LÖNER OCH PRESTATIONSKRAV gör det väldigt svårt att få folk att välja ett så tungt jobb. Hela EU är öppen arbetsmarknad och man kan lika bra jobba i Tyskland, Italien eller Irland och tjäna mer pengar där än i svenska skogar.

– Vi är i ett läge när våra uppdragsgivare måste vara med och betala mer för att få kompetent personal. Rättare sagt – för att få någon personal över huvud

taget. Det här är inget gnäll, bara ett konstaterande, säger Ivo Krsek.

Han tycker egentligen att planteringsjobb borde automatiseras, men det är en utveckling som det krävs större bolag för att driva.

Hans företag Alfa skogsservice måste nu sålla bland uppdragen.

– Vi är inte de enda som resonerar så. Jag hör kollegor i branschen säga samma sak. Tillgången till personal är begränsad. Vi kommer att fortsätta att jobba bara för de uppdragsgivare som är villiga att bidra till att vi kan erbjuda bättre villkor för våra medarbetare och förhoppningsvis locka hit fler i framtiden, säger Ivo Krsek.

EN SOM TIDIGT VARNADE FÖR DAGENS situation är Joakim Gustafsson som är vd på Svensk skogsservice. Företaget som är verksamt i Mellansverige med huvudkontor i Dals-Ed hade under många år, precis som Alfa skogsservice, en trogen personalstab. Det var främst polska medarbetare som återkom.

Ivo Krsek tvingas välja bort uppdrag och kommer att prioritera de uppdragsgivare som vill bidra till att hans företag kan erbjuda bättre villkor för de anställda. foto: Sven Magnusson

→ - De var inarbetade och initiativrika, säger Joakim Gustafsson.

Runt 2010 varnade Joakim för första gången om vad som skulle kunna ske framöver om inte ersättnings- och det allmänna klimatet i skogen förändrades.

- Runt 2014 och 2015 dök sedan antalet jobbansökningar. Tidigare hade vi minst 3 000 ansökningar på ett år. Av dem kunde vi välja ut 300 med någon form av skoglig bakgrund att intervjua. Nu fick vi max ett par hundra ansökningar totalt, säger han.

I TAKT MED ATT EKONOMIN I ÖSTEUROPA blev bättre blev de svenska lönerna mindre lockande. Gästarbetarnas krav i dag är 21 000 till 23 000 kronor netto efter boendekostnad, berättar Joakim Gustafsson.

Svensk skogsservice har börjat att söka personal i andra länder, men räknar med att allt mer sällan lyckas få dem med skoglig erfarenhet. Även kvaliteten på arbetet kommer att bli lidande.

- Utbildningskostnaderna kommer att skena de närmaste åren. Från att ha haft personal med 20 års erfarenhet kommer vi nu att arbeta med personal som

"JAG TYCKER DET ÄR SÅ SYND ATT INGEN LYSSNADE NÄR JAG LARMADE 2010."

JOAKIM GUSTAFSSON

aldrig sett skog. Det kan inte bli samma kvalitet och det skapar stress hos de ansvariga inom företaget.

Svensk skogsservice tycker att de har vänt på varje sten för att rekrytera. Nyligen anlät de en rekryteringsspecialist till styrelsen som till vardags arbetar som vd inom bemanningsbranschen.

- Jag tycker det är så synd att ingen lyssnade när jag larmade 2010. Då hade vi kanske kunnat jobba med fler incitament än lönen för att behålla personal som trivdes hos oss, säger Joakim Gustafsson.

Han tillägger att det i dag bara är pengar som gäller för att åter kunna rekrytera de skogligt erfarna.

NU HANDLAR DET FAKTISKT OM branschens överlevnad, säger han. Den hänger på att man löser personalbristen.

- Nu måste vi och våra uppdragsgivare sätta oss ned för att hitta en gemensam lösning. Att det alltid har löst sig tidigare gör att uppdragsgivare som skogsbolag och skogsägarföreningar kanske tror att det kommer att göra det även denna gång. ■

Mer om personalbristen på nästa uppslag.

KUNDEN: INTE BARA LÖNEN SPELAR ROLL

SCA är ett av de stora bolagen som anlitar skogsvårdsentreprenörer. Företagets skogsvårdschef Ola Kårén tror att uppdragsgivarna indirekt kan bidra till att underlätta situationen genom att se till att logistik med mera i anslutning till planteringen fungerar.

Men även om reallönerna för många säsongsarbetare har sjunkit tycker han att jobbet och lönerna fortfarande kan vara attraktiva.

Har ni märkt av personalbristen?

- Några entreprenörer vittnar om problem med rekrytering. Sommarens extremvärme har förmodligen också bidragit till lägre prestationer och intjänning jämfört med en normal sommar.

Kom det som en överraskning för er?

- Nja, även om ersättningsnivån har försämrats med tanke på löneutveckling i hemländerna och låg kronkurs kan en duktig plantör tjäna

stora pengar jämfört med lönenivån i hemländerna. Men fortsätter utvecklingen så blir det nog svårare att rekrytera framöver.

Har ni diskuterat det här med skogsentreprenörföretagen?

- Ja, det gör vi. De hos oss som upphandlar tjänster av entreprenörföretagen har en löpande dialog med dem. Utmaningar med rekrytering och ersättningsnivåer lyfts vid behov.

Kan ni tänka er att bidra till att göra jobben mer attraktiva genom högre ersättningar?

- Ersättningsnivåer måste vara marknadsanpassade och följa gängse avtal på arbetsmarknaden. Förändras marknadssituationen måste ersättningsnivån anpassas till marknaden.

- Men det är ju inte bara ersättningarna som spelar roll för att jobbet ska vara attraktivt. Även allt runt om, som exempelvis förhållandena vid

rast och vila. Och vi som uppdragsgivare kan påverka prestationerna indirekt genom att se till att logistik, förberedelser med mera flyter på.

Skulle en lösning kunna vara att i större utsträckning använda planteringsmaskiner?

- Ja, en kostnadseffektiv skogsvård stärker svenskt skogsbruks konkurrenskraft och minskar svårigheterna med rekrytering till skogsvårdsarbeten. Förutsättningarna för rekrytering kan ju dessutom snabbt ändras genom politiska beslut och förändrade marknadsförhållanden som löner, valutakurser och konkurrerande verksamhet. ■

Ola Kårén